

# RAFIKI

Världen är full av nya kompisar!

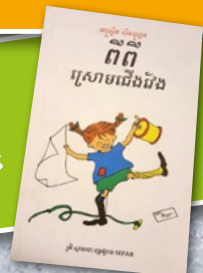
## Beatrice:

"På sommaren träffas vi i parken och läser tillsammans"

**PYSSEL:**  
Gör dina egna kuvert

Pippi på många språk

**Tema: Vad barn läser**



Det har precis börjat skymma i byn Razeni. Beatrice har satt sig vid skrivbordet för att göra sina läxor. Under tiden förbereder mamma Tatiana och mormor Ana middagen i utomhusköket. Lillasyster Paola leker med kusinen i rummet bredvid.

Moldavien

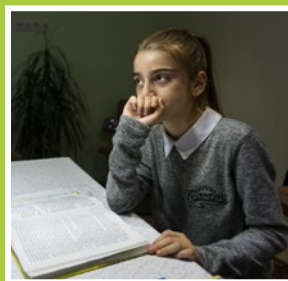


## Beatrice

Ålder: 11 år

Namn: Beatrice

Familj: Mamma Tatiana,  
Pappa Chenadie, lillasyster  
Paola, mormor Ana



—Apoi dar mai rămă  
toasă, mătușă Mărioară! vo  
dinoara. Și-mi pare rău că nu  
lon acasă, că tare aș fi avut p  
să ne scăldăm împreună... D  
gândul meu: „Stii c-am nime  
Bine că nu-s acasă; și de n-ar  
degrabă, și mai bine ar fi!“...  
Si scurt și cuprinzător, s  
mâna mătușei, luându-mi ziua bu  
ca un băiet de treabă; ies din ca  
cu chip că mă duc la scăldat, r  
supuresc pe unde pot și, când col  
mă trezesc în ciresul femeii și încep  
a cărăbăni la cirese în sân, crude,  
290

frumoasă și deasă cum îi peria

29



# Att läsa är det bästa Beatrice vet

**Beatrice och hennes familj bor i Moldavien, ett litet och fattigt land i östra Europa. Där saknar många arbete.** Därför flyttar många utomlands när de har blivit vuxna, så att de kan tjäna pengar och försörja sina familjer. Båda Beatrices föräldrar har jobb; mamma Tatiana är kock i ett storkök i byn och pappa Ghenadie är lärare i historia. **Beatrice själv vet inte riktigt vad hon vill jobba med när hon blir äldre, men en sak är hon säker på:**

**– Jag vill bara vara lycklig och få göra det jag blir lycklig av.**

Beatrice går i årskurs fem tillsammans med ett tjugotal andra barn. Favoritämnet är franska och i dag har hon fått läxa av sin lärare. Hon tar den översta boken i högen

och börjar med att fylla i rätt franskaord i rätt mening. Moster Ludmila kommer in med en skrivbordslampa som hon sätter på bordet.

– Tack, säger Beatrice snabbt och tänder lampan innan hon fortsätter arbeta med läxan.

**Det är en stor familj och de umgås väldigt nära varandra. Morföräldrarna bor också i huset,** vilket är vanligt i Moldavien.

I Razeni bor ungefär 7000 människor. Här finns en stor affär som bland annat säljer mat, kökstillbehör och kläder. De flesta familjer i byn odlar egna grönsaker på gården. Det är också vanligt att ha höns, ankor och grisar som ger både kött och ägg. Barnen får tidigt lära sig att hjälpa till med att skörda, plantera ▶

*På bordet ligger en vit, vacker duk med spets. Beatrice har omsorgsfullt lagt böckerna i den ordning hon ska göra hemuppgifterna. Den viktigaste boken ligger överst i högen.*



Beatrice måste bli klar med sina uppgifter innan middagen ska serveras. Då blir skrivbordet ett middagsbord som hela familjen fyller med mat.



och ge djuren mat.

När Beatrice inte är i skolan eller hjälper till hemma tycker hon om att umgås med sina vänner.

– På sommaren träffas vi i parken och läser böcker tillsammans, säger Beatrice.

Att läsa är bland det bästa hon vet. Ofta är det en i gruppen som läser högt medan de andra lyssnar. Sedan pratar de om berättelsen de nyss hört. Barnen har också med sig picknick som de dukar upp i gräset. Ibland får de med sig lite marshmallows och då njuter de lite extra, det är nämligen favoritgodiset.

Plötsligt kommer mormor in i rummet med tallrikar och bestick i händerna.

Beatrice slår igen sin bok. Mormor säger till henne på rumänska\* att det är dags städa för att maten är färdig. Strax efter kommer mamma Tatiana med en stor salladsskål. På ett fat finns den traditionella maträtten mamaliga; en gul majsgröt som till utseendet påminner om extra fast potatismos.



Moster Ludmilla och pappa Ghenadie kommer med extra stolar så att alla får plats runt bordet.

Mormor springer snabbt ut för att hämta en stor glasburk med egengjord körsbärssaft till barnen. Medan Beatrice och de andra sätter sig till bords, serverar mormor drickan i små glas av kristall. Dessa höjer de sedan och brister ut i ett gemensamt noroc, som betyder skål på rumänska. Sedan tar de för sig av maten. Fläskkött, potatis- och kålpaj, kyckling-soppa, friterad fisk och kokta bönor är bara några av godsakerna som läggs på tallriken. Ute har det blivit mörkt och Beatrice börjar bli trött efter en lång dag av skola och hemuppgifter. Snart är det dags att sova. Klockan

börjar bli mycket och i morgon väntar en ny dag i Razeni. ●

Text och foto: Sofia Åström

\* Rumänska är Moldaviens officiella språk

Beatrice favoritbok är *Historier och minnen*. – Den beskriver hur det är att vara barn på ett sätt som både barn och vuxna förstår. Den blir aldrig omodern, säger Beatrice.



# Att få läsa något för att man har lust är viktigt

God utbildning för alla är ett av de Globala målen. Att kunna läsa är viktigt för att lära sig nya saker och för att ta del av information. Att kunna läsa något bara för att man har lust är också viktigt.

## Barnkonventionen artikel 17

Barnkonventionen artikel 13 handlar om rätten till yttrandefrihet. Där ingår att fritt söka och ta emot information och tankar. För att det ska fungera står det i artikel 17 att länderna ska uppmuntra media att sprida information och material som är av värde för barn.

Det betyder att barn ska kunna hitta material från olika kulturer, både från sitt eget land och andra länder. Dessutom är det viktigt att ta hänsyn till språk hos barn som tillhör en minoritetsgrupp. Att uppmuntra till att sprida barnböcker nämns särskilt i barnkonventionen.

En del barn ser dåligt. Andra har dyslexi så att orden blir svåra att få ihop till meningar. Ljudböcker eller digitala lösningar kan hjälpa till. **Alla barn har samma rätt till information och material på ett språk de kan förstå.** Då kan barn utvecklas bra.



ILLUSTRATION: HENRY HAHNE

# 2 414

År 2016 utkom totalt 2 414 barn- och ungdomsböcker i Sverige. Det är 16 procent mer än året innan. Jämfört med för tjugo år sedan ges det i dag ut mer än dubbelt så många böcker för barn och unga. Sedan år 2000 har utgivningen mer än fördubblats.

Källa: Svenska barnboksinstitutet





Kaman, Nyaing, Hom och Suang sitter tillsammans.

## Vad läser barn i Laos?

I Laos talar de flesta lao. Det är också språket som används i skolan. Många talar andra språk. I norra Laos finns flera urfolk som sent har fått tillgång till utbildning. De flesta föräldrar kan inte läsa. Barnen berättar att deras föräldrar har gått mellan ett och tre år i skolan.

I skolan, från vilken man har utsikt över hela dalen, har femmorna biologi. De lär sig om hjärnan. När de ska läsa saknar flera barn sina böcker. De är hemma. Barnen har inte mycket böcker utan läser mest i skolböckerna.

– Jag tycker matte är bäst, säger Hom som är elva år och har en lillasyster.

– Hemma brukar jag läsa i mina skolböcker.

– Jag läser serier, säger Kaman, 10 år. Och jag har en lillebror. Jag bor på andra sidan floden. I skolan är biologi bäst.

Hom och Kaman gillar båda "bambuboll" på rasten. Det är som att spela volleyboll men man använder fötterna istället för händerna.

Text och foto: Andreas Hallman

## Gör dina egna kuvert

- 1 Använd ett gammalt kuvert och vik upp det som mall.
- 2 Välj en sida från en bok, en serie-tidning eller ta en bit tapet.
- 4 Rita av mallen och klipp till ett nytt kuvert.
- 5 Vik och limma.

Om du vill kan du även rita egna mönster på ditt nya kuvert med tunn tuschpenna. Sätt dit en etikett så man lättare kan läsa vem som ska ha brevet.

*Skicka ett brev till någon du tycker om!*



## Somai för sagorna vidare

Hos Rshi, som är en folkgrupp i Laos, har de aldrig skrivit ner sina berättelser. Förr var det ingen som kunde läsa eller skriva. Sagorna fördes vidare muntligt. Några lärde sig dem utantill vid elden och kunde sedan berätta dem vidare för nästa generation.

**Somai och hans vänner lyssnar till berättelserna och skriver ner dem.** De ritar sagodjur och olika händelser ur berättelserna. Sedan går de tillbaka till de äldre i byarna och visar dem. Då kan de säga om de känner igen berättelserna eller om något ska ändras. De filmar sagoberättare också. Då kan andra komma ihåg fler berättelser. När det är färdigt får skolorna fler sagor och berättelser som handlar om det egna folket. Det ger barnen tillgång till sin egen kultur och historia.



# Alice och Nices bästa böcker

I ett tidigare nummer av Rafiki berättade Alice om sin höna. Här får du vet vad hon och hennes kusin Nice tycker om att läsa.

**Alice och Nice bor i Tanzania, på Kilimanjaros sluttning. I deras hem finns mest skolböcker. På biblioteket finns det inte så många böcker att alla kan låna hem. Böckerna som Alice och Nice lånar, läser de på skolan.** De läser deckare, böcker om vardagsliv och faktaböcker. De brukar läsa ett par timmar varje vecka.

I deras skola finns det ett rum som är bibliotek. Där finns det både berättelseböcker och faktaböcker.

**Många ungdomar** i Tanzania

tycker mer om att titta på TV än att läsa. Alice och Nice berättar att de gärna ser kärleksfilmer på TV. Nice berättar om två av hennes favoritböcker. Den ena heter "Passera som en skugga". Boken handlar om en familj där alla får hiv och den slutar med att alla i familjen dör.

– Jag gillar den boken för att jag lär mig saker samtidigt som den är underhållande, säger Nice.

**En annan bok som Nice gillar heter "Bonden Mabal". Den handlar om en bonde som är lat och inte vill jobba men som ändå vill ha en stor skörd.** Boken slutar med att han inte lyckas.

Alice berättar att en av hennes favoritböcker handlar om en tjej som heter Rehma. Hon jobbar i ett hem som hushållerska.

En annan bok handlar om Howa, en kvinna som är busschaufför. Hon kör buss trots att hennes man inte tycker om det. När mannen inser att hon får lön för sitt arbete slutar han att klaga.

– Jag tycker om boken för att den visar för läsarna att även kvinnor kan köra buss, berättar Alice. ●

Text och foto: Teresia Hördegård



Nice och Alice



Rafiki nr 90 (2 – 2018) – Vad barn läser  
Globala målen Nr 4: God utbildning för alla

**Rafiki** betyder kompis på språket swahili. Tidningen passar för barn i de tidigare skolåren och tar på ett enkelt sätt upp barns vardag runt om i världen, visar på likheter och olikheter och lyfter barns rättigheter. Tidningen kommer i januari, april, augusti och oktober.

Se prenumerationspris och beställ på rafiki.se eller ring 0383-46 74 50.

Rafiki - utbildningsprogram som drivs av Erikshjälpen och IM, Individuell Människohjälp. Ett verktyg för dig som vill ta upp värdefrågor och mänskliga rättigheter i din klass. Rafiki ger berättelser som gör det möjligt att förstå andra barns verklighet. De globala målen och FNs konvention om barnets rättigheter kopplas till vanliga barns liv. Rafiki gör material och erbjuder utbildning och inspiration för pedagoger samt upplevelser där Rafikis kommunikator kommer till din skola.

Erikshjälpen och IM arbetar för barn och vuxna runt om i världen. Rafiki stöds av Sida genom Svenska missionsrådet. SMR/Sida ansvarar dock inte för innehållet i Rafiki.

Kontakta gärna våra kommunikatörer för besök.

E-post: rafiki@rafiki.se  
www.rafiki.se

Utgivare: Erikshjälpen och IM  
Ansvarig utgivare: Daniel Grahn  
Redaktion: Monica Samuelsson, Andreas Hallman, Bitte Arréhn och Daniel Nordlund  
Illustratör: Henry Hahne

ISSN 1401-4335 \*

Layout: Wikstahl Design

Tryck: ÅkessonBerg

Rafiki är tryckt på Svanenmärkt papper med Svanenlicensierad produktion.



## ERIKSHJÄLPEN



INDIVIDUELL  
MÄNNISKOHJÄLP  
SWEDISH  
DEVELOPMENT  
PARTNER

www.erikshjalpen.se  
www.manniskohjalp.se



FOTO: ANDREAS HALLMÄN

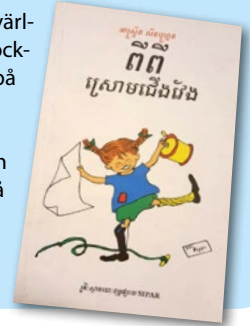
## Böcker i Bangladesh

I Bangladesh går de flesta barn i skolan. Det är inte säkert att föräldrarna har gått i skolan och kan läsa. Därför har inte alla barn böcker hemma - förutom skolböcker. I Bangladesh finns samma sorts böcker som i Sverige. Bilderböcker, sagor, serier och böcker med mycket text. En del böcker är av författare från Bangladesh. Andra böcker är från andra länder. Exempel på det är Harry Potter, Bockarna Bruse och Bröderna Lejonhjärta. I Bangladesh är dessa böcker översatta till språket bengali.

## Svenska böcker i världen

Astrid Lindgren är på plats 18 av världens mest översatta författare. Böckerna om Pippi Långstrump finns på 70 språk. Astrid Lindgrens andra böcker är också översatta. Andra författare som Sven Nordqvist och Marie Gripe finns också att läsa på väldigt många språk.

Källa: Unesco och astridlindgren.se



Läs tidningen Rafiki i din mobil, surfplatta eller dator.

Kolla in [www.rafiki.se](http://www.rafiki.se)

## Världsbokdagen firas 23 april

UNESCO, som är FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur, har bestämt en dag för att fira böcker, författare och upphovsrätt. 2018 har det i Storbritannien, inför denna dag, tryckts tio böcker, allt från Paddington till Avengers. Alla elever får en kupong så de kan gå till bokhandeln och välja bok.

## Vad läser barn i Sverige?

En vanlig dag läser eller lyssnar 58 % av barn i åldrarna nio till fjorton år i Sverige på en bok. Den mest sålda barn- och ungdomsboken 2017 var Slottsmysteriet av Martin Widmark

Källa: Mediebarometern och Svenska förläggareföreningen

## Topplista mest sålda barn- och ungdomsbok i Sverige 2017

- 1. Slottsmysteriet**  
Martin Widmark
- 2. Godnattsagor för rebelltjejer: 100 berättelser om fantastiska kvinnor**  
Elena Favilli & Francesca Cavallo
- 3. Rävnen och tomten**  
Astrid Lindgren & Eva Eriksson



Nästa Rafiki kommer i augusti!

[www.rafiki.se](http://www.rafiki.se)

ERIKSHJÄLPEN **im** INDIVIDUELL MÄNNISKOHJÄLP SWEDISH DEVELOPMENT PARTNER